

Week van 18 juli tot 24 juli 1964

Een roman door

Abraham HANS

Nr. 5

ONZE WEKELIJKSE
AFLEVERING PRIJS 3 F

HET WOUD VAN HOUTHULST

• Och, Here, 't zijn Duitsers! dacht het meisje en hevige angst bekreep haar

Onze Wekelijkse Aflevering

Abonnementsprijzen : p. maand : 10 F ; 3 m. : 30 F ; 6 m. : 60 F ; 9 m. : 90 F ; 12 m. : 120 F

Postchequerekening nr. 88.81

Uitgeverij : J. Hoste N. V.

Em. Jacquemainlaan 105 Brussel 1

Verantwoordelijke uitgever :

M. Stiins. Kunstlaan 20. Brussel 4

KORTE INHOUD

Martha Legein en Frans Hoornaert, uit Houthulst in West-Vlaanderen, trouwen enkele dagen vóór de eersten wereldoorlog. Frans is opgeroepen en vertrekt dadelik na de bruiloft om zijn compagnie te vervoegen. Gust Legein, Martha's broer, meldt zich aan als vrijwilliger. Hun jongste zuster Bertha, is bevriend met een Duitser, Fried genaamd, welke zich wanneer het oorlog geworden is, in het bos verbergt. De rijke landeigenaar, Mijnheer Desmedt, een flierefluiter, brengt Bertha's hoofd op hol met zijn geschenken en mooie woorden. Martha vertrekt met haar schoonvader en Jozef Lauwe, een dorpsgenoot, naar Aarschot, om Frans te bezoeken. De Duitsers zijn daar en plunderen de huizen en steken ze in brand na honderd en vijftig gijzelaars gefusileerd te hebben. Het drietal tracht te ontkomen zonder Frans te hebben gezien. Baron Zweder van Hooglinde vraagt aan boer Legein of Bertha op het kasteel mag komen wonen als gezelschapsdame van de barones. 's Nachts klopt Fried aan Bertha's venster en verwijt haar dat ze hem niet meer bezoekt in het bos.

Vermits gij trouw onze wekelijkse Aflevering
leest, moet gij ook de Annie Hans' Korte Roman
lezen... Iedere week een nieuwe titel :

Mijn Vriendinnetje Elisabeth

Een volledige roman voor SLECHTS 7 FRANK

OVERAL VERKRIJGBAAR

- Jozef-Maria... daar hebt ge 't al! hernam Bertha angstig. O, Fried, er naderd volk! Vlucht toch!

De Duitser wrong zich naar binnen.

- Verberg me! fluisterde hij zelf verschrikt nu...

Snel kroop hij onder 't bed. Het meisje hield de adem in. Ze hoorde haar hart bonzen... Haar vader stond op, liep door de keuken, trok de voordeur open. O, als hij hier kwam en Fried vond! 't Angstzweet brak Bertha uit. 't Gerucht bedaarde. De bende scheen voorbij te trekken. 't Waren zeker mannen der burgerwacht.

't Werd weer stil. Bertha hoorde haar vader in zijn slaapvertrek terugkeren. De Duitser kwam van uit zijn schuilplaats.

- Ga seffens voort! gebood het meisje.

Al hadden ze geen licht ontstoken, toch kon ze duidelijk in de halve schemering zijn gelaat ontwaren. Fried keek haar strak aan, nam haar dan in de armen.

- O, mijn geliefde, fluisterde hij. Waarom jaagt ge me weg?

- En ge wilt me ongelukkig maken!

- Niemand hoort ons!

Hij kuste haar, maar ze wilde zich losrukken.

- Ik weet, dat Desmedt u achtervolgt, zei de jonge man weer met gedempte stem, die echter woede verberg. Luistert ge naar hem? vroeg hij. Ja... O, lieg niet, en bedrieg me niet! 'k Zou 't niet dulden! Gij zijt de mijne...

En woest trok hij 't meisje tegen zich.

- Bertha laat me hier blijven! O, verberg me! In 't bos zullen ze me vinden. Dillen moet iets weten, Deblauwe ook! O, laat me hier blijven!

- Maar zijt ge gek! Hier in mijn kamer?

- Niemand zal het weten. Overdag versteek ik me onder bed!

- Dat nooit! En Martha, die terugkeert!

- Die komt vooreerst niet terug.

- Waarom niet?

- De Duitsers zijn te Brussel en zeker te Mechelen ook. O, ik weet het nieuws wel, al zit ik als een beest in een hol. En de Duitsers laten geen burgers voor zich trekken. Martha kan maar weerkomen als de Duitsers hier zijn. Dat duurt niet lang meer! Dan ben ik vrij. O, laat me in deze kamer op hen wachten. Niemand zal me onder 't bed zoeken! Heb medelijden met me! We zijn elkaars geliefden, Bertha! Buiten zullen ze me wreed vermoorden!

Weer zoende hij haar, maar het meisje weerde hem af en gebood hem, dadelijk heen te gaan.

- Ge verstoot me dus?

- Neen! Morgenavond kom ik!

- Ge wilt me bedriegen! Ge luistert naar Desmedt.

- Ga voort, zeg ik... of ik roep vader! Waarachtig, ik zal het doen! O, hoe eendelijk laf, om me hier te overvallen, me in 't ongeluk te willen storten! Als dat uitkwam, o, God toch, 'k zou van schaamte in de put springen.

- Nog enige dagen en de Duitsers zijn hier.

- Neen, ze zullen achteruit geslagen worden.

- Onnozele. Dat maken ze u wijs, dat schrijven ze ! De Duitsers kunnen niet verslagen worden, nooit Bertha, door de ganse wereld niet. Ze komen hier en wie zou u dan iets durven misdoen ? O, vertrouw op mij ! Fried kan u beschermen en uw familie ! Maar verberg me zo lang !

Plots week Bertha tot bij de deur.

- Gauw weg nu ! zei ze angstig. Vader komt uit zijn kamer. Weg, of bij God, ik roep hem zelf ! Hoort ge't, ik zal roepen en zeggen dat ge hier binnen gedrongen zijt.

Fried luisterde... Daar klonken stappen.

- Trouweloze ! siste hij, maar kroop toch vlug door 't raam.

- Bertha ! riep boer Legein. Het meisje antwoordde niet, doch sloot zacht het venster.

- Bertha ! herhaalde haar vader.

- Wat is er ? vroeg de dochter.

- Slaapt ge nog niet ?

- Ge maakt me wakker.

- 't Is of er gerucht is in of rond 't hof.

- 'k Hoor niets...

Maar eensklaps klonk daarbuiten opnieuw getier.

- Verduiveld wat gaat er toch om ? riep Legein, de voordeur weer ontsluitend. Is dat die zotte burgerwacht ? Ze zouden wel een nieuwe mogen maken, om de oude te bewaken.

Hevige onrust overviel het meisje. Misschien achtervolgde men Fried, had men hem afgewacht en uit de kamer zien sluipen. Ze vreesde reeds dorpelingen te zien, die haar kwamen beschuldigen.

Weer verwijderde zich 't gerucht. Legein was tot aan de poort gehinkt en keerde nu terug. Bertha trok de deur open, en met bonzend hart vroeg ze, het antwoord vrezend :

- Wat is er toch, vader ?

- Leden der burgerwacht ! Die zotten beweren, dat er een vreemdeling rond ons hof spookt. Ze hadden hem een beetje geleden ook gezien en zich in een gracht verdoken. En nu zagen ze hem weer. Zo vertelde mij er een... Maar 't zal wel een grappenmaker zijn, die hen voor de zot houdt. O, m'n voet ! Die garde-civieken kunnen een mens nog niet laten slapen. Ze moesten dat hele kraam rap uiteen smijten. Mijnheer Desmedt, als hij overste wil zijn, kan naar het leger gaan. Dan ontmoet hij wel echte spoken, om te bevechten. Maar 't is ook een van die gasten, die liever schaduwen achtervolgt. Ga nu maar rap slapen !

Bertha ontkleedde zich. Lang lag ze wakker. 't Bleef stil in de omtrek, maar ze was toch niet gerust. Men moest Fried eens vangen ! En hij kon dat alles vertellen ! En dan aan Desmedt verwijten, dat deze met Bertha liep, zodat anderen het hoorden. Waarom bleef de Duitser niet in zijn hol ?

- O, ik ga er nooit meer naartoe ! nam het meisje zich voor. Morgen ben ik op het kasteel, weg van hier ! Als de mensen nu maar niet babbelen en de baron het gelooft en me doorzendt !

En zo woelden weer onrustig haar gedachten, en hield vrees haar bevangen.

Boer Legein stond brommend op. Hij hinkte meer dan de vorige dag.

- Die verwenste voet! zei hij, 'k zal al gauw niet meer kunnen weg'tjaffelen. Vrouw, gij moet met Bertha naar 't kasteel gaan. Ik geloof, dat ik nooit zo ver zou geraken.

- 't Is goed, antwoordde de boerin. Neem gij rust, anders betert het nooit.

- En Martha, die niet thuiskomt! En geen letterke schrijven!

- De post gaat slecht! Steek u toch geen slechte gedachten in het hoofd. Baas Hoornaert is toch ook bij haar.

- Hoornaert! Martha zal wel op hem mogen letten. Als hij te Brugge een elektrische tram ziet komen, daverst hij al van verschot. Hoornaert is seffens de kop kwijt. Ik wilde, dat Martha thuis kwam.

- Vandaag misschien!

- Die vervloekte Duitsers komen al nader! Nijdig slingerde de boer een dagblad, dat op tafel lag, in een hoek. Die gazet met haar leugens van Luik en dat alles wel gaat. Ze zou dat nog schrijven, als de Duitsers een revolver onder onze neus steken!

- Mijnheer de baron zei het toch ook!

- Ja, de baron... Enfin; een mens weet niet wat te geloven! Vannacht is dat buiten weer een spektakel geweest, hé Bertha? vervolgde Legein tot zijn dochter, die juist met een emmer melk binnen kwam.

Het meisje werd rood en zei ontwijkend:

- Zeker de garde-civiek, vader! Martha zal vandaag wel komen. Zou ik niet thuis blijven tot zij er is!

- 't Ware beter, maar we moeten de baron niet misnoegen. Als die grote heren de muts verkeerd op de kop hebben, kunnen ze rare dingen doen. Neen, ga straks maar met moeder mee. Ik kan niet, door deze verdraaide poot. Is dat Dezutter? vroeg de man, door het raam turend. Wat komt de sjampetter hier doen? Weer een spookhistorie op 't leeg hof?

Bertha ontstelde hevig. Was het voor Fried? Ze zette de emmer neer en wachtte angstig, zoekend reeds naar een leugen, om er zichzelf uit te redden. De veldwachter stak driftig de deur open.

- Weet ge 't al! riep hij. Dokter Deblauwe is aangerand.

- Mijn ziele Gods, aangerand! kreet de boer. En door wie?

- Dat we dat maar wisten! Dillen, de Boskanter, vond hem over een uur in de dreef van 't bos, erg gekwetst door een messteek in de schouder.

- Dus niet dood toch!

- Nog niet, maar Deblauwe is ver gezet. Ze hebben hem bij Dillen binnengebracht en de burgemeester heeft om een dokter van Ieper getelefoneerd. Zie... dit mes heb ik gevonden. 't Lag op de plek. Maar van wie is het?

Bertha verbleekte nu... Ze kende het mes wel. Ze had er Fried het vlees en brood dat ze hem in zijn hol bracht, mee zien snijden.

- Ja, van wie is het? hernam Dezutter. Voorzeker van de kerel, die bij nacht in de streek ronddoelt. De burgerwacht heeft er weer achter gezeten. 't Moet dezelfde vogel zijn die ook op Frans' hof spookte.

- O, was dat 't lawaai, deze nacht. Ik ben twee keer uit mijn bed gekomen!

- Ja, de deugniet is er hier dicht bij geweest. Hij kwam over uw haag.

- Over onze haag! herhaalde vrouw Legein ongerust. Dat ze hem toch konden vangen!

- Het is een rappe duivel. We hebben nu toch zijn mes, want wie anders zou een brave vent als onze dokter aanranden dan zo'n loeder. Ze gaan vandaag in het Vrijbos een klopjacht houden !

- Ge verschieft er ook van, hé Bertha ? hernam vrouw Legein.

- O, moeder, de dokter bijkanst vermoord ! kreet het meisje en daarachter wilde ze haar hevige angst duiken.

Gelukkig was Fried niet gevangen, maar zij had hem vroeger geholpen en gisterenavond toch eigenlijk ook weer en hij was een moordenaar. Een klopjacht ? Zij kon alles verraden, en nu nog meer was het haar plicht. Zij kon de politie recht naar het hol brengen. Maar ze durfde niet, ze moest haar vreselijk geheim bewaren, en toch zou de Duitser haar blijven achtervolgen en lastig vallen, want hij had haar lief, hij begeerde haar diensten, hij vertrouwde op haar.

- Vandaag zal het parket wel komen, beweerde Dezutter.

- We hebben nog niet genoeg ellende met die verdoemde oorlog ! bromde de boer. Ha, een vreemde sloeber doolt hier rond. Hij moet dan toch een helper hebben !

- Of een verraadster ! Op het hof van Frans was toch ook een vrouw gezien.

- Dat zeggen ze.

- Wat peinst ge van rosse Trien uit de Drie Linden ?

- Neen, die was die avond thuis. Anders, ze is er slechte struik genoeg voor. Enfin, ik moet voort. 't Zal een dag met veel werk zijn.

- God geve, dat onze dokter betert ! wenste de boerin.

- Het is een taaie kater, onze Deblauwe, erkende de veldwachter. Maar een mes in uw lijf is een lelijke zaak. Nu, elk een goede dag.

- En bedankt voor 't nieuws, riep Legein Dezutter achterna.

Bertha was naar 't melkhuis gegaan. Een verrader op de parochie. Of een verraadster ! En dat was zij. Met een Duitser, een vijand, een van 't volk, waartegen Frans en straks Gust vechten moesten, met een kerel, die zich niet ontzag het mes te voeren tegen een vreedzame oude man als Deblauwe, spande zij samen. Die schavuit was deze nacht in haar kamer geweest, had haar gekust, rekende nog op haar hulp.

O, ze moest hem aangeven ! Maar ze durfde niet. Ze had reeds te lang gewacht en dan kwam alles uit. Waarom vluchtte Fried niet in de nacht ? De Duitsers waren niet zo ver af ! Bij hen zou hij veilig zijn ! Waarom, als hij haar liefhad, bewerkte hij haar ongeluk ? Liefde... O, daaraan kon ze niet meer denken. Ze zou hem gaan haten !

Wild warrelden de gedachten Bertha door het hoofd. En straks die klopjacht. Het angstzweet brak haar uit als ze aan de mogelijke gevolgen dacht. Fried gevangen. Dan was ook zij verloren. Zo ze hem nog eens waarschuwde. Opnieuw schipperen met de vijand, weer konkelen tegen haar eigen volk en ten voordele van de Duitser ?

Ja, er was een verraadster op de parochie... O, 't was of ze het reeds hoorde roepen : « 't Is Bertha Legein », of ze 't scharminkelen al vernam. daar aan de hofpoort, het toeteren op buizen en het trommelen op ketels, het fluiten op vingers en het roepen van : « Awoert » ! Maar om dat te vermijden moest ze weer verraad plegen en Fried gaan verwittigen van die klopjacht. Een allerzwaarste gang zou het zijn...

- Ik kan niet anders, mompelde het meisje half schreiend. Ik moet gaan, voor ik naar het kasteel trek! Straks is het te laat. En och Here, moesten ze hem vinden en zo hij spreken zou!

Langs achteren liep Bertha weg. Spoedig bereikte ze het woud. In de grote dreef zag ze een groep Boskanters bij Dillens huis. Ze vermeed hen en door de struiken, waar de twijgen haar zweepten, sloop ze naar het hol.

- Fried! riep ze met een gedempte stem.

Een grote graszode bewoog zich en door een spleet verscheen het gelaat van de Duitser.

- O, mijn liefste! zei de kerel verrast. Kom bij me, kom vlug!

- Neen... O, wat hebt ge gedaan!

- Dat ik deze nacht bij u was?

- Neen, met Deblauwe!

- Deblauwe? Wat is er toch?

- Hebt gij hem dan niet gestoken met uw mes?

- De dokter! Wat babbelt ge nu! Ik heb die gek in geen weken gezien. Is hij vermoord?

- Bijna!

- En ge denkt, dat ik het deed? O, Bertha!

- Ze hebben uw mes gevonden.

- Onmogelijk. En noemen ze mij?

- Neen, 't mes is niet herkend. Maar ze weten dat er een vreemdeling rond-dooft.

- Ja, deze nacht zaten de vervloekte kerels mij dicht op de hielen. Maar Fried laat zich door geen Belgen vangen!

- En nu gaan ze een klopjacht in het bos houden.

- Wie? Dezutter? vroeg de Duitser spottend.

- Gendarmen, denk ik...

- Dat is erger!

- Ik kom het u zeggen!

- O, wat zijt ge goed. Kom bij me, dat ik u in mijn armen neem!

- Wees nu ernstig. Wat gaat ge doen?

De Duitser dacht even na.

- O, Bertha, red mij weer, hernam hij dan. Breng mij een kapmantel, zo een als uw moeder draagt en een rok. Ha, ze hebben Fried nog niet! Brengt het mij rap, Bertha!

- Dat kan ik niet!

- Hebt ge me dan niet meer lief? Wilt ge me in de handen der gendarmen zien? Dan krijg ik de kogel. Wilt gij dat, Bertha?

- O, stil toch!

- Het zal gebeuren, als ge me niet helpt. Aarzel niet, Bertha! Een rok en een kapmantel.

- En wat dan?

- Dan vlucht ik!

Vluchten! Weg uit de streek! Wat een uitkomst zou dat zijn! Die gedachten schoten het meisje door het brein.

- Goed, gij zult het krijgen, beloofde ze. Maar gij hebt dus de dokter niet aangerand?

- Ben ik een moordenaar, Bertha?

- O, ik ben blij, dat gij het niet hebt gedaan! Ja, ik zal u helpen. Tot seffens!

En omzichtig sloop Bertha weer heen. «Er is een verraadster op de parochie!». Die woorden lieten haar niet met rust. En zij was de schuldige! Nu haalde ze klederen, om de vijand te vermommen.

- Ik kan niet anders, neen ik kan niet anders! zei het meisje half snikkend. En als hij weg is, dan is alles tussen ons uit!

Langs achteren sloop ze in huis. Op zolder hing nog een oude kapmantel. Die haalde ze en bond hem met een rok in een pakje. Moeder hoorde haar de trap afkomen.

- Wat spookt ge toch rond! riep ze uit de keuken.

- 'k Moet het toch aan enige vriendinnen zeggen, dat ik vertrek. 'k Ben seffens terug!

- Haast u, want we moeten naar 't kasteel.

Gejaagd liep het meisje opnieuw naar het bos. Fried wachtte haar met ongeduld.

- O, mijn liefste, wat doet ge veel voor mij! zei hij vleierend. Maar ge zult het u niet berouwen. Fried zal machtiger zijn, dan dit domme volk vermoedt! Kom bij mij... en help me die kleren aantrekken! En laat ik u in mijn armen nemen om u te danken.

- Neen, nu kan ik niet meer blijven, geen minuut meer! Wees voorzichtig. Vaarwel, Fried!

Ze keerde zich om en verdween tussen de struiken.

- O, dat ik hem nooit meer weerzag! wenste ze. En 't volgend ogenblik betrapt Bertha zichzelf op een medelijdend gevoel jegens de Duitser.

- Zo moeten dompelen, mompelde ze. Ik zag hem toch gaarne! Ja, soms, en dan weer gaf ik er niets om! Ba! 't Is 't beste dat hij weg is.

Aan de steenweg ontmoette ze Angèle Debruin, de verloofde van haar broer.

- Bertha, ik heb nieuws van Gust gehad! vertelde deze opgetogen. Hij leert zijn dienst te Sint-Niklaas, en moet nu naar Antwerpen om bij de fortten loopgraven te maken.

- Ik ga weg, vertelde Bertha haastig. Ik ga naar 't kasteel Hooglinde, niet als maarte, maar in dienst van Mevrouw.

- Gij? kreet Angèle verwonderd. Blijft ge niet liever thuis?

- Neen! Ik heb genoeg van de boeredoening en al dat geslaaf en gesloor! 'k Heb niet veel tijd, want moeder wacht me om naar 't kasteel te vertrekken. Tot weerziens!

Neen, niet om dat vertrek was ze zo haastig. Maar ze gevoelde zich beschaamd, als ze Angèle's reine vreugde zag. Angèle's trouw voor Gust... En zij, de zuster van Gust, konkelde met een Duitser! Eensklaps zag ze Desmedt. Hij was in volle uitrusting en had enige mannen der burgerwacht bij zich. Die zouden de klopjacht houden in 't Houthulsterwoud.

- Als Fried maar uit de voeten is! dacht Bertha. O, dat hij toch oplette!

En nog was ze niet gerust; nog kwelde haar innerlijke angst. Desmedt glimlachte tot haar. Ze begreep zijn blik. Maar straks was ze op 't kasteel en daar kon de landeigenaar haar niet lastig vallen. Noch Fried, noch met Desmedt wilde ze in betrekking blijven. Beiden hadden haar in gevaar gebracht. Ze zou nu van hen bevrijd zijn.

Moeder Legein wachtte haar dochter met ongeduld.

- 't Is of ge de wind in uw lijf hebt! keef ze. Zo ronddolen en van hier naar daar lopen. Spoed u, en maak uw pakje. 't Wordt tijd!

- En op 't kasteel zullen ze u wel helemaal kortwieken! bromde de boer. Dat zal 't beste zijn ook!

OP HET SLOT

De knecht liet moeder Legein en haar dochter in de spreekkamer. 't Was een kaal, kil vertrek, waar niets de rijkdom van de kasteelzalen verried. Een kamerke, om de boeren te ontvangen, om pachters de les te lezen, als ze niet regelmatig hun geld brachten, om bezoekers af te schepen, die men niet in het salon toelaten wilde.

Baron Zweder van Hooglinde verscheen nu dadelijk.

- Ewel, bazin Legein, wat hebt kij gedecideerd? vroeg hij.

- Mijnheer de baron, we hebben gepeinsd, dat we uw verzoek niet konden weigeren en 'k breng u dus mijn dochter, hopende, dat Mevrouw tevreden zal zijn over haar.

Een glans vloog over 't gelaat van de edelman.

- Ah, c'est bien ça, hernam hij. Bertha hier heel koed zijn... koed eten, en een chambre voor haar. Zij is geen servante niet! Een demoiselle!

- Mijn man zou wel meegekomen zijn, mijnheer de baron, maar hij moet rusten. Hij heeft zijn voet gekwetst.

- Tiens, is Legein ziek? Doe hem mijn complimenten en zek, hij rap kenees moet.

- Och, dat hopen we wel mijnheer de baron! Dokter Deblauwe zegt, dat hij wat stil moet zitten, maar dat is lastig voor een ijverige boer, hé, mijnheer de baron? Weet ge 't al van dokter Deblauwe?

- Ja... Een sale affaire! Welke crappul heeft dat kedaan! Maar hij is niet dood niet! De dokter is een kloeke vent.

- God geve, dat hij betere! En dan die oorlog! Dat speelt mijn man ook door het hoofd, mijnheer de baron.

- Zek, hij niet benauwd moet zijn, niet! De Boches kloep heb... Une grande bataille komt! Zij nooit tot hier geraak... Jamais! Maar onze armée naar Berlin trek!

Mevrouw vertoonde zich nu ook.

- Is dat Berthe? vroeg de trotse dame.

- Ja, mevrouw, antwoordde de boerin. En 'k hoop, dat ze u goed zal dienen!

- O ja, zij haar best doen, hé, Berthe? En ik heel koed voor haar zijn! Enfant in de chateau! Niet bij de domestiëken woon!

- Ah, non! bevestigde weer de baron. Une demoiselle! En zij skoon genoeg daarvoor. En koede manier! Ik weet dat!

't Verveelde hem, dat vrouw Legein zo weinig haast scheen te hebben. Zij kon nu wel vertrekken. 't Was de edelman om het meisje te doen. En die had nij nu op 't kasteel. Hij was te onrustig, te gejaagd, om lang te spreken!

Hij dacht maar aan zijn vlucht, waarvoor hij nadere berichten afwachtte. Een zijner knechten was met de auto naar Gent, om nieuws over de toestand.

- Kom, we zul nu Berthe haar chambre toon, zei hij wat ongeduldig. Allah, bazin Legein, ik kom nog naar de hofstee voor de conditie's... De compliment aan Legein, en zek, hij niet benauwd moet zijn niet. De Bochen zul vlucht...

Onze brave armée, en de allié's ze een koede kloppink geef. Zij zullen leer in de Belgique te kom, die saligauks!

Vrouw Legein had toch op een hartelijker onthaal gehoopt. Ze was van mening geweest, dat mevrouw wel eens over het werk van haar dochter zou gesproken hebben. En men toonde haar zelfs niet Bertha's kamer! Ze mocht dus niet verder komen dan het kaal vertrekje. Maar ze begreep de wenk en gevoelde te veel eerbied voor de edellieden, om niet dadelijk te gehoorzamen.

- Zo dus, mijnheer de baron en mevrouw, 'k hoop dat U van mijn dochter tevreden zult zijn, hernam ze nogmaals. Bertha, mijn kind, doe uw best! Zondag mag ze toch wel eens naar huis komen, mevrouw?

- O, ja...

- Naturellement! bevestigde weer haastig de kasteelheer. Zij mak dikwijls kom!

Vrouw Legein vertrok. Toen de knecht de zware deur achter haar sloot, voelde de moeder een traan in het oog. 't Was toch haar kind, dat ze nu uit huis had geleid... 't Was haar kind, dat de ouderlijke woning verliet, om vreemden te dienen. En de baron en de barones schenen het niet te gevoelen, wat het haar kostte Bertha af te staan. Nu, zij waren edellieden, en zo hoog in hun stand... Ze meenden 't goed, en Bertha zou er uitstekend zijn.

Een der meiden moest de nieuwe gezelschapsjuffer naar boven brengen.

- Ze hebben het hoog op met u, zei ze wat jaloers. Een kamer op 't eerste. En wij liggen op 't derde!

- Ik ben ook geen maarte, antwoordde Legeins dochter fier.

- Ba, ba... geen maarte! 't Is of ge al familie zijt van de baron! We kennen u wel! Ge komt ook maar van een hofsteedje! Ge hebt ook op 't land gewerkt en op uw blote poten in de aarde gelopen!

- Dat is dus mijn kamer! Merci! hernam Bertha, om een eind aan 't gesprek te maken.

- 't Is mardjie, of ze ook een nobele is! schimpte de meid. En ze riekt nog naar de koestal!

Bertha was nu alleen. Ze gevoelde zich eensklaps gelukkig. Een kamer op de eerste verdieping! Twee ramen, die op het park uitzagen! Een breed bed, met prachtige dekens en sneeuw witte spreij! Een spiegelkast voor haar kleren. Een grote wastafel en zelfs, bij de stoelen met vlechtwerk zitting en, een rustbank. Plotseling was ze opgeheven uit 't zwoegen der boerendoening in een betere stand. Nu kon ze dame zijn!

- Kende ik maar mijn Frans! wenste Bertha. Maar dat zal ik wel rap leren. En ik moet meer kleren hebben ook! Ha, onverwacht ben ik van al 't gezwog der hofstee verlost! Ik zal geen boerenslore worden!

Ze maakte haar pakje los en hing het goed in de kleerkast. 't Was nog maar een schamel hoopje in de grote ruimte. Maar ze zou alles wel aanvullen. En misschien toonde mevrouw zich mild! Die zou haar gezelschapsjuffer toch ook niet altijd in 't zelfde toilet willen zien.

Welk een heerlijk uitzicht op 't weelderig park! En daarachter strekte zich het woud uit. Dat was toch iets anders dan de boomgaard, met de mesthoop, en de scheefgezakte poort, waarvoor 's zomers een stoffige en 's winters een modderige weg lag.

Eensklaps ontstelde Bertha. Door 't park kwam een vrouw in een kapmantel gehuld.

- Fried! mompelde ze verschrikt. O, waarom komt hij langs hier?

Het meisje wilde zich terugtrekken, maar de Duitser moest haar reeds gezien hebben, want hij bleef staan en keek naar boven.

Dan vervolgde hij zijn weg, doch wendde wat verder nogmaals het hoofd om.

- En zo brutaal! Dwars door 't kasteelpark! zei Bertha bij zichzelf. Neen, 't is waar, hier zal de burgerwacht hem niet opsporen!... O, als hij maar ontsnapt.

Die onrust wierp toch een schaduw op haar geluk. Bertha bleef nog enige tijd boven. Dan ging ze naar mevrouw om over haar werk te spreken.

AVOND

Op 't dorpsplein stonden enige mannen bijeen. Ze spraken over dokter Deblauwe. Er was een specialist uit de stad geweest, en, omdat de dorpsgeneesheer niet alleen in zijn vuile hut blijven kon, had men hem naar 't klooster gebracht.

- Hij is de eerste in de ambulance, zei de veldwachter Dezutter. Bah, ze dient dan toch voor iets, nu er geen soldaten komen!

- Is het waar, dat mijnheer Desmedt om gekwetsten geschreven heeft? vroeg Loden, de Boskanter.

- Wie vertelt dat?

- 'k Heb het voor de vaste waarheid horen zeggen. Hij wil toch ere halen van zijn hospitaal!

- Al prullen! verzekerde Dezutter. Deblauwe ligt er nu... De dokter uit de stad zei, dat hij genezen zou. Maar de deugniet die de steek gaf, loopt toch vrij.

- Desmedt ging hem vangen, spotte Loden. Ik zag hem op de klopjacht in het bos. Maar hij bleef voorzichtig achter zijn mannen! En zeggen, dat ik ook bij die garde-civiek ben geweest!

- Ha, gij zijt opgeschreven als deserteur! vertelde Dezutter.

- Dat kan mij wat schelen! Laat de Duitsers nog wat verder komen, en de hele staf deserteert... 't eerst van al Desmedt zal benen maken! Hij heeft vandaag al zijn madam weggezonden.

- Ja, die is naar de zeekant met haar kind, bevestigde een der omstanders. Maar daar gaat ze alle jaren heen!

- Toch niet met een wagen vol koffers, lijk nu, hé? hernam Loden. 't Was een hele verhuisboel. Wedden, dat Desmedts bazaar er ook al in zat!

- In elk geval is het toch triestig, dat er hier een deugniet ronddoelt, merkte Free, 't boodje, op. Deze nacht zijn er weer konijnen en kiekens gestolen. Het huis van Fried de Duitser stond van morgen ook open en uit een kast moet lijnwaad gestolen zijn.

Dillen, de Boskanter, was nu genaderd.

- En ik heb nog meer nieuws! zei hij. 'k Heb het hol van de rover gevonden.

- Een hol! klonk het.

- Ja, in 't bos! Ik ging door de struiken en 'k zag daar een gat. En m'n ziele, er heeft iemand gewoond. Daar werden de gestolen kiekens gepluimd en de konijnen gebraden. Sjampetter, ik kom het u nog zeggen. Misschien keert de vogel vannacht wel in zijn nest terug.

- 'k Zal er seffens kennis van geven aan de burgemeester, sprak de veldwachter. Kom mee, Dillen, voor uw getuigenis.

- Een hol! herhaalde Loden. Wie mag die deugniet toch zijn? Het is lijk in de tijd van Bakeland.

Men sprak nog wat over deze ontdekking en keek belangstellend naar het gemeentehuis, waar de veldwachter en Dillen de burgemeester waren gaan opzoeken, want Vermeulen was tegenwoordig ook elke avond met de andere notabelen Fientje's gast. Enige tijd later verliet hij, met de Boskanter en Dezutter de herberg. Ze kwamen bij het groepje.

- Mensen, vroeg de burgemeester, verzwijg nog dat nieuws van het hol tot morgenvroeg. Als het nu te veel bekend wordt, zou de dief het kunnen vernemen, dat wij zijn nest weten en we willen er deze nacht de wacht houden.

- De vos zal wel te slim zijn om er terug te keren, mijnheer de burgemeester, merkte Loden op.

- Ge kunt niet weten. Zo, mond toe, als 't u belooft! 't Is in het belang der gemeente!

- Tiens, ginder zijn Jozef Lauwe en Martha Legein! riep Loden plots. Die zijn naar 't leger geweest.

Martha ging snel over de dorpsplaats, verlangend thuis te zijn. Jozef kwam bij de groep.

- Goede avond! groette hij. 'k Zou op mijn blote knieën, Ons Here, Onze-Lieve-Vrouw en alle heiligen moeten bedanken, dat ik Steenhove weerzie!

- Is er wat gebeurd? vroeg Loden.

- Man, zwijg er van! 'k Heb Pietje de Dood de hand gegeven! 'k Heb zijn knoken gevoeld. 'k Heb zijn grijnzende kop gezien!

- Alloh, spreek nu eens serieus! riep Free, de briefdrager, nieuwsgierig.

- Serieus! Peinst ge, dat ik er mee spot! Vraag er morgen boer Hoornaert eens naar! Die lachte en weende tegelijk, als hij onze toren zag!

- Maar wat is er dan geweest? klonk het.

- We hebben in de klauwen der Duitsers gezeten!

- Waar?

- Te Aarschot!

Er was brandende nieuwsgierigheid.

- Daar heb ik van gelezen! zei Staf. Ze hebben er gemoord en gebrand. En waart ge daarbij!

- Gemoord als razende duivels! 'k Kan 't niet vertellen naar waarheid! Als duivels uit de hel. 'k Heb mannen zien neerschieten lijk beesten. En 'k stond daar met Hoornaert ook gebonden! Van elke drie pakten ze er een! Zo wacht ge dan uw beurt af of ze u gaan doden of 't leven laten! We waren bij de gelukkigen. En de anderen, ze schoten er op, lijk gij en ik naar de spreuwen! M'n ziele Gods, 't is de waarheid, ze pafden die arme onnozele mensen, die niets misdaan hadden omver, alsof 't voor leute was. En dan moesten wij de doden begraven. Hoornaert, ik en vele anderen! En branden in 't ronde! En stelen! Bid God, dat ze hier niet komen! 't Is de hel die openbreekt. Ik wacht ze niet meer af, al moest ik tot 't einde der wereld lopen, of 'k word soldaat! Nu heb ik er goesting voor. Als ge dat gezien hebt, Jozef-Maria, dan is 't wreed!

En Lauwe moest alles in bijzonderheden vertellen, en zijn verhaal maakte diepe indruk op de omstanders, die als in een visioen hun dorp overmeesterd zagen.

- Maar hier komen ze nooit ! beweerde Staf, de gemeentebode.

- Neen ? vroeg Lauwe spottend. Gij gelooft zeker ook nog dat ze voor Luik zitten ? Ik heb de loeders weer gezien te Mechelen. 't Is waar, de Belgen joegen ze terug op Zemst en Eppegem. En daar doen de deugnieten al weer zo wreed ! Maar terugjagen helpt niet. 't Is lijk het venijn ! Ze komen met nog meer mannen weer. Mechelen is toch bij Luik niet, hé Staf ? En ge weet dat ze te Brussel zitten !

- Maar kunnen ze er blijven ?

- Ze zenden van daar legers naar Frankrijk. Er moeten er diep in Oost-Vlaanderen ook zijn. Ons leger is in de vesting van Antwerpen en doet er uitvallen. Maar 't staat tegen een reus. Wat er moet van komen, ik weet het niet !

Martha was recht naar Doornhage gegaan.

- Daar is ze ! juichte Legein, toen hij haar over 't hof zag naderen. God zij geloofd, ze is terug !

Hij vergat het voorschrift van de dokter en sprong op.

- Ha, Martha, mijn kind ! Welgekomen ! Ik was zo benauwd om u, zei hij ontroerd. En ook zijn vrouw toonde haar grote vreugde.

Maar de teruggekeerde brak in tranen los.

- Wat is er nu ? vroeg haar vader ongerust.

- Slecht nieuws van Frans ! kreet moeder ontsteld.

- Ik heb hem niet gevonden. Hij was in 't gevecht, en 't ging er zo wreed ! snikte Martha. Als hij maar niet dood is.

- Ge weet dus niets zekers !

- Neen...

- Alloh, waarom dan zwarte gedachten seffens.

- O, 't was zo'n wrede reis. We zijn bij de Duitsers geweest.

- Bij de Duitsers, m'n ziele !

- Te Aarschot ! En ze hebben er gebrand en gemoord. Jozef Lauwe en vader Hoornaert zijn bijkans doodgeschoten geweest.

- H. Maria, moeder Gods ! kreet vrouw Legein. Bijna doodgeschoten !

- Zijn ze dan gekwetst ? vroeg de boer.

- Neen. Maar ze waren meegedaan. En de Duitsers hebben meer dan honderd burgers vermoord...

- Die sloebbers ! riep Legein. 't Is dus toch waar, wat ik van Aarschot gelezen heb.

- Kom, Martha, doe uw hoed af en zet u eerst op uw gemak ! zei moeder teder. Gij zijt zo ontdaan ! Dan kunnen we rustiger spreken.

En ook hier hoorde men daarna 't gruwelijk verhaal van het arme Aarschot. Martha vernam, dat Bertha naar 't kasteel Hooglinde was. Ze sprak er niet veel over... Ze dacht slechts aan haar man, aan Frans, die ze te vergeefs gezocht had, van wie ze niets wist en om wie ze zo bekommerd was.

En Legein dubde nog meer over de oorlog. De baron voorspelde wel goed nieuws... Maar de vijand rukte toch steeds verder op, zonder dat een grote veldslag het hem belette.

Hoornaert kwam die zelfde avond nog eens tot op Doornhage. Hij was bleek en onrustig.

- Wel, Legein, vroeg hij, hebt ge 't al gehoord, wat we tegen zijn gekomen ?

- Ja. Wat een wrede reis !

- Zwijg er van ! 'k Ben twintig jaar verouderd in die ene nacht. Alzo met een mens duivelen en moorden ! 't Zit nog in mijn leden .En wat gaan we nu doen, als die kerels tot hier komen ?

- Hier komen ! Dat gebeurt nooit !

- Ja, hoor eens, Legein, ik heb altijd gedaan gelijk gij, mijn vrees weggestoken achter grote woorden en mijn eigen bedrogen. Maar toen ik voor die baarlijke duivels daar te Aarschot stond, heb ik andere gedachten gekregen. Toen kon ik mijn eigen niet meer bedriegen, toen zag ik de waarheid. En dat niet meer, Legein !

- De baron zegt ook, dat de Duitsers hier nooit zullen geraken.

- O, gij onnozelaar, met uw eerbied voor de baron ! Als ge zo de dood hebt gezien, dan valt er veel van 't oude weg. De baron ! Wat weet die van de oorlog ? Al grote woorden !

- Hij zegt, dat de Duitsers in een nieuwe slag een goede klopping zullen krijgen.

- En ge gelooft dat als Evangelie, omdat 't van de baron komt ! Nu babbelt de baron, maar als 't nood doet, vlucht hij in zijn automobiël weg. En doe gij dan al maar voort met al zijn verzekeringen... De Duitsers geraken altijd verder en onze mannen moeten achteruit. En ze zeggen u dat geen drie dagen van te voren. Dat heb ik gezien ! We zitten daar in Aarschot op Frans te wachten en al met een keer zijn de Duitsers rond ons, en ze sleuren ons naar buiten, naar de Markt, naar een stuk land, en 't is als zonne en akker voor uw leven ! Ik heb er genoeg van ! En komen ze naar hier, 'k trek er van door !

- Uw hof achterlaten ! Uw paarden en heel uw oogst ?

- Die pakken ze toch en uw leven er bij ! Hebt er geen betrouwen in, jongen.

- Och, Hoornaert, als ge een keer geslapen hebt, zult ge andere gedachten krijgen.

- Slapen ? 'k Slaap niet rustig meer ! 'k Hoor die schoten en 'k zie die doden vallen, 'k zie ze liggen met hun gebroken ogen, hun vertrokken wezens en de razende duivels er rond. En al dat vuur.

- 't Is toch wreed ! riep de boerin uit.

- Wreed ! De hel kan niet wreder zijn !

- Zodus, ge gaat vluchten ? vroeg Legein.

- Ja !

- Naar waar ? Als ze hier komen, zijn ze schier aan 't einde van 't land en ge zult er toch onder geraken !

- Naar Frankrijk of Holland dan, wat kan 't mij schelen, maar niet meer in hun klauwen ! 'k Zou mijn ziele al dood zijn van benauwdheid eer ze mij geloot hadden, gelijk ze 't ginder deden... Eén van de drie moesten ze hebben ! Vlucht ook !

- 'k Kan er nog niet aan denken en we zijn zo ver nog niet. De Fransen en Engelsen...

- Ja, 'k weet al wat ge gaat zeggen! Maar de soldaten vroegen ons ook of wij er al gezien hebben! En als ze komen, als we onder de aarde liggen, zal't ons weinig helpen.

Hoornaert bleef nog wat zitten. Opgewonden vertrok hij dan. Martha was al naar bed gegaan. 't Hinderde haar, dat Hoornaert zo weinig over Frans sprak, zijn zoon toch. Zij, de zwakke vrouw, zou niet vluchten. De soldaten moesten toch ergens blijven en dan wilde ze onder hen gaan en naar haar man vragen. Zo lag ze moeizaam te peinen op haar bed, de arme verlatene, wie de oorlog na de huwelijksplechtigheid van haar man scheidde.

ULANEN

Angèle Debruin kwam van de boswegel op de binnenweg waar ze bij het deemsteren dikwijls ging bidden voor Gust. Dan knielde ze op de uitgesleten bank, en blikte ze betrouwend naar 't ouderwetse Mariabeeld achter de houten tralies.

Eensklaps schrok ze. Op de binnenweg reden ruiters. Fier zaten ze op hun ros, en in de hand hielden ze een lange lans.

Angèle's eerste beweging was om te vluchten.

- Och, Here, 't zijn Duitsers! dacht het meisje en hevige angst bekreep haar.

De kerel sprak wel Vlaams, maar met het eigenaardige accent, dat Angèle van Duitse paardenkooplui veel gehoord had.

- Blijf staan! riep een van de mannen. Waar woont ge, schoon kind?

- Ge moet niet benauwd zijn, hernam de ulaan, we zullen u geen kwaad doen. Waar woont gij?

- Daar. En met bevende hand wees 't meisje naar de groep bomen, waartussen vaders hoeve verscholen lag.

- Tiens, dat is bij Debruin.

- Ja...

- Ge ziet, dat ik hier de streek nog wel ken. Zeg eens, allerliefst meisje, zijn er daar soldaten?

- Neen...

- Op 't hele dorp niet?

- Neen...

- De gendarmen zijn weg, hé. Dat is heel goed. En stap nu nevens mijn paard of wilt ge voor mij komen zitten? 't Zal mij nog aangener zijn.

- Och, mijnheer, laat mij gaan! 'k Moet naar huis! smeekte Angèle.

- Wel, we zullen u naar huis brengen. Kijk toch niet zo benauwd. We zijn geen wilden. Stap maar mee...

't Meisje moest wel gehoorzamen.

- Is Fried hier nog? vroeg de ulaan, die de leider van de dertig anderen scheen.

- Neen.

- Die heeft zeker rap moeten vluchten? Nu binnenkort zullen er hier Duitsers genoeg zijn. Gij zijt dus een dochter van Debruin. Is uw vrijer soldaat, want natuurlijk heeft zo'n schone meid een vrijer!

Angèle bloosde, en antwoordde niet.

- Hoe heet uw vrijer? vroeg de Duitser. Toe, wees nu niet zo bang! Binnenkort zullen Duitsers en Belgen de beste vrienden zijn. De Belgen rekenen nu wel op de Engelsman en zijn gehuurde soldaatjes, maar die krijgen wij in een paar dagen kapot.

- Och, mijnheer, ik weet daar zo weinig van, stamelde Angèle.

- De Duitsers zijn flinke gasten! Kijk maar eens om! Zijn dat geen kerels om verliefd op te worden? Ze maken u hier misschien wel wijs, dat wij barbaren zijn, maar als onze mannen een week bij uw volk wonen, zullen de meisjes anders denken.

De andere ulanen spraken stil onder elkander. Zij schenen niet zo gerust als hun hoofdman, maar hielden de hand aan hun karabijn en spiedden naar alle zijden.

- Dat is 't Vrijbos ginder, of 't Houthulsterwoud, niet waar? vroeg de aanvoerder.

- Ja...

- En zitten er daar geen soldaten in?

- 'k Weet het niet.

- Hoe, ge weet het niet? Precies of ge daar niet elke avond gaat vrijen? Hoor eens lief kind, wij zijn beste jongens, maar laten ons niet bedriegen. Dan kunnen we hard straffen. Ik vraag het dus nog eens. Zijn er soldaten in 't Houthulsterwoud?

- Ik heb er geen gezien.

- Hebt ge er niet van gehoord?

- Neen...

- Is er hier een burgerwacht?

- Ja.

- Wie is daar de overste van?

- Mijnheer Desmedt.

- Ha, ja, ik ken hem. Zo! Is dat de generaal?

De hoofdman zweeg nu een wijle. Men naderde de hoeve van Debruin.

- Daar overnachten we! riep de aanvoerder tot zijn mannen. We zullen er zeer veilig zijn.

Sommigen der ruiters keken ernstig. Immers, zij gevoelden zich steeds door gevaren omringd. Als ulanen werden ze op verkenning gezonden zeer ver het leger vooruit, dwars door 't vijandelijk land.

Ginds strekte zich de zwarte massa van een woud uit. De ulanen vonden het verstandig van hun hoofdman, dat hij met de aanbreekende nacht het bos vermeed. Deze dag was goed verlopen, maar morgen kon het de laatste van hun leven zijn.

- Jozef-Maria, wat zijn dat voor gasten! riep boer Debruin, die aan de deur van zijn woning een pijp stond te roken. En Angèle gaat er nevens!

Zijn vrouw, die de kleineren naar bed had gebracht, kwam uit de keuken.

- Mijn ziele Gods. 't Zijn Duitsers! kreet ze.

- Zijt ge zot! Duitsers hier!

- 'k Zie het van de prenten uit de gazet.

De ulanen reden de boomgaard op, tot voor het huis, en de hoofdman sprong 't eerst uit het zadel en groette lachend: